

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

16 юни 2016 година*

„Преюдициално запитване — Социална политика — Директива 2000/78/ЕО — Равно третиране в областта на заетостта и професиите — Член 2, параграф 1 и параграф 2, буква а) — Член 6, параграф 2 — Дискриминация, основана на възраст — Определяне на пенсионните права на бившите държавни служители — Периоди на професионално обучение и работа — Незачитане на тези периоди, ако са отпреди навършване на 18-годишна възраст“

По дело C-159/15

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Verwaltungsgerichtshof (Върховен административен съд, Австрия), с акт от 25 март 2015 г., постъпил в Съда на 7 април 2015 г., в рамките на производство по дело

Franz Lesar

срещу

Beim Vorstand der Telekom Austria AG eingerichtetes Personalamt,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: R. Silva de Lapuerta, председател на състава, Ал. Арабаджиев (докладчик), J.-C. Bonichot, C. G. Fernlund и E. Regan, съдии,

генерален адвокат: Y. Bot,

секретар: C. Strömholm, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 28 януари 2016 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за г-н Lesar, от R. Tögl, Rechtsanwalt,
- за австрийското правителство, от C. Pesendorfer и J. Schmoll, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от В.-R. Killmann и D. Martin, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 25 февруари 2016 г.,

* Език на производството: немски.

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 2, параграф 1 и параграф 2, буква а) и член 6, параграфи 1 и 2 от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите (ОВ L 303, 2000 г., стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 7).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Franz Lesar и Beim Vorstand der Telekom Austria AG eingerichtetes Personalamt (служба „Личен състав“ към управителния съвет на Telekom Austria AG, наричана по-нататък „служба „Личен състав“) във връзка с отказа на тази служба да зачете на г-н Lesar, с оглед на изчисляването на точките за пенсиониране, периодите на професионално обучение и работа отпреди назначаването му по служебно правоотношение и отпреди навършването на 18-годишна възраст.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съгласно член 1 от Директива 2000/78 нейната цел „е да регламентира основната рамка за борба с дискриминацията, основана на религия или убеждение, увреждане, възраст или сексуална ориентация по отношение на заетостта и упражняването на занятие, с оглед прилагането в държавите членки на принципа за равно третиране“.
- 4 Член 2 от тази директива гласи:
 - „1. За целите на настоящата директива, „принципът за равно третиране“ означава, че няма да има пряка или непряка дискриминация въз основа, на който и да е от признаците, посочени в член 1.
 2. За целите на параграф 1:
 - а) проява на пряка дискриминация има, когато едно лице е, било е, или би било третирано по-малко благоприятно от друго в сравнима ситуация въз основа [на] един от признаците, упоменати в член 1.

[...]“.
- 5 Член 6 от същата директива предвижда:
 - „1. Независимо от член 2, параграф 2, държавите членки могат да регламентират, че разлики в третирането на основание възраст не представлява[т] дискриминация, ако в контекста на национално право, те са обективно и обосновано оправдани от законосъобразна цел, включително законосъобразна политика по заетостта, трудов пазар и цели на професионалното обучение и, ако средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими.

Такива разлики в третирането могат да включват освен другото:

- а) създаването на специални условия за достъп до заетост и професионално обучение, заетост и упражняване на занятие, включително условия за уволнение и възнаграждение, на млади хора, по-възрастни работници, лица, които издържат други лица, за да се насърчава тяхната професионална интеграция или да се осигури тяхната защита;
- б) определянето на минимални условия за възраст, професионален опит или старшинство в службата за достъп до заетост или до определени ползи, свързани със заетостта;

[...]

2. Независимо от член 2, параграф 2, държавите членки могат да регламентират[, че] фиксирането на възраст за достъп до [професионални] социално-осигурителни схеми, право на пенсия или обезщетение за инвалидност, включително определянето в съответствие с тези схеми на различна възраст за работници или служители или групи или категории и използването в контекст на такива схеми на критерий за възраст при статистическите изчисления не представляват дискриминация на основание възраст, като се гарантира, че това не води до дискриминация на основание пол“.

Австрийското право

- 6 Съгласно член 53 („Предходен стаж за пенсиониране, който трябва да бъде зачетен при изчисляването на точките за пенсиониране“) от Bundesgesetz über die Pensionsansprüche der Bundesbeamten, ihrer Hinterbliebenen und Angehörigen (Pensionsgesetz 1965) (Федерален закон за пенсионните права на федералните държавни служители, на преживелите ги лица и на членовете на техните семейства (Закон за пенсиите от 1965 г.) от 18 ноември 1965 г. (BGBl., 340/1965), в редакцията му към момента на настъпване на процесните факти в главното производство (наричан по-нататък „PG 1965“):

„(1) За предходен стаж за пенсиониране се считат периодите, изброени в параграфи 2—4, доколкото предхождат деня, от който започва да тече периодът на държавна служба, който може да бъде зачетен за целите на пенсионирането. Тези периоди се определят чрез зачитане.

(2) Зачитат се следните периоди:

- а) периодите на работа по служебно правоотношение, по трудов договор с условие за обучение или по друго трудово правоотношение с австрийски работодател от обществения сектор;

[...]

- к) периодите на професионално обучение, доколкото същото е представлявало предварително условие за назначаването на служителя или когато е осъществено при австрийски работодател от обществения сектор;

- л) периодите на заетост, за които е налице задължение за плащане на пенсионноосигурителни вноски по силата на разпоредбите на [Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (Общия закон за социалното осигуряване) (ASVG)], приложими към 31 декември 2004 г.,

[...]“.

7 Член 54 („Изключване на зачитането и отказ“) от PG 1965 предвижда в параграф 2:

„Не се зачита следният предходен стаж за пенсиониране:

- а) периодите, завършени преди държавният служител да навърши 18-годишна възраст; това ограничение не важи за периоди, които се зачитат съгласно член 53, параграф 2, букви а), d), k) и l), когато за тези периоди се извършва паричен трансфер в съответствие с разпоредбите в областта на социалното осигуряване;

[...]“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

- 8 Г-н Lesar е роден на 3 юни 1949 г. От 9 септември 1963 г. до 8 март 1967 г., т.е. преди да навърши 18-годишна възраст, той работи за Post- und Telegraphenverwaltung des Bundes (Федерална пощенско-телеграфна администрация, Австрия) по трудов договор с условие за обучение. От 9 март 1967 г. е със статут на договорно нает служител в тази администрация. Успоредно с тази професионална дейност, от 14 септември 1967 г. до 17 февруари 1972 г. той учи във Федералната гимназия за работещи лица. На 1 юли 1972 г. е назначен от федералната държава по служебно правоотношение.
- 9 Преди да бъде назначен за държавен служител, г-н Lesar е плащал пенсионни вноски на социалноосигурителната институция през периода на договора му с условие за обучение и на трудовото му правоотношение, включително преди да навърши 18-годишна възраст.
- 10 С решение от 23 август 1973 г. Post- und Telegraphendirektion für Steiermark (пощенско-телеграфна администрация на провинция Щирия, Австрия) приема, че периодът от пет години и петнадесет дни — от деня на навършване от г-н Lesar на 18-годишна възраст до деня на назначаването му за държавен служител — трябва безусловно да му бъде признат за предходен стаж за пенсиониране, който трябва да бъде зачетен при изчисляването на пенсионните права, по смисъла на член 53 от PG 1965 (наричан по-нататък „приравнените периоди“). Този стаж включва следното:
- дейност като договорно нает служител от 3 юни 1967 г. до 13 септември 1967 г.,
 - обучение във Федералната гимназия за работещи лица от 14 септември 1967 г. до 17 февруари 1972 г. и
 - дейност като договорно нает служител от 1 март 1972 г. до 30 юни 1972 г.
- 11 С решение от 22 май 1974 г. Pensionsversicherungsanstalt der Angestellten (Институт за пенсионно осигуряване на служителите, Австрия) определя, в качеството си на социалноосигурителна институция, размера на т.нар. „паричен трансфер“ за приравнените периоди и превежда сумата на федералната държава. Този размер е 4 785 ATS (австрийски шилинга) (около 350 EUR).
- 12 С решения от 28 март 1974 г. и 22 май 1974 г. на жалбоподателя са възстановени 33 160,05 ATS (около 2 400 EUR) — сума, която в частност включва направените от него пенсионни вноски през периодите на професионално обучение и работа, завършени преди навършването на 18-годишна възраст.
- 13 Жалбоподателят по главното производство е пенсиониран, считано от 1 септември 2004 г. При тези обстоятелства служба „Личен състав“ определя размера на пенсията му единствено въз основа на приравнените периоди, зачетени с решението от 23 август 1973 г.

- 14 На 19 август 2011 г. г-н Lesar подава заявление до работодателя си за целите на изчисляването на неговата пенсия периодите му на професионално обучение и работа, завършени преди да навърши 18-годишна възраст, да се добавят към приравнените периоди. След като с решение от 23 август 2012 г. служба „Личен състав“ отхвърля това заявление, г-н Lesar обжалва това решение пред *Verfassungsgerichtshof* (Конституционен съд, Австрия), който приема, че делото не му е подсъдно и изпраща жалбата на запитващата юрисдикция.
- 15 Запитващата юрисдикция смята, че отказът да се зачетат периодите на професионално обучение и работа отпреди навършването на 18-годишна възраст като стаж за пенсиониране, предхождащ постъпването на служба, съставлява разлика в третирането въз основа на възрастта, и се пита дали все пак тази разлика не би могла да бъде оправдана.
- 16 При тези условия *Verwaltungsgerichtshof* (Върховен административен съд, Австрия) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Следва ли член 2, параграф 1 и параграф 2, буква а) и член 6, параграф 1 от Директива 2000/78 да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство, съгласно която периодите на професионално обучение и на дейност като договорно нает служител на федералната държава, за които са се плащали вноски за задължително пенсионно осигуряване и които за целите на придобиването на право на пенсия като държавен служител:

- се зачитат като предходен стаж за пенсиониране, ако са периоди след навършване на 18-годишна възраст, като в този случай съгласно разпоредбите в областта на социалното осигуряване федералната държава получава за зачетените периоди паричен трансфер от социалноосигурителната институция, но
- не се зачитат като предходен стаж за пенсиониране, ако са периоди отпреди навършване на 18-годишна възраст, като за тези незачетени периоди федералната държава не получава паричен трансфер, а направените вноски за пенсионно осигуряване се възстановяват на осигуреното лице, и особено като се има предвид, че ако правото на Съюза наложи последващо зачитане на тези периоди, би имало възможност социалноосигурителната институция да изиска от държавния служител да върне възстановената му сума, а за осигурителната институция да възникне последващо задължение за паричен трансфер към федералната държава?“.

По преюдициалния въпрос

- 17 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 2, параграф 1 и параграф 2, буква а) и член 6, параграф 1 от Директива 2000/78 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, съгласно която зачитането на периоди на професионално обучение и работа на държавен служител отпреди навършване на 18-годишна възраст, с оглед на признаването на право на пенсия и изчисляването на размера на пенсията му, е изключено, докато тези периоди се зачитат, когато са след навършване на тази възраст.
- 18 Най-напред следва да се отбележи, че като не зачита — за целите на изчисляването на пенсията — периодите на професионално обучение и работа отпреди навършване на 18-годишна възраст на част от държавните служители, член 54, параграф 2, буква а) от *PG* 1965 безспорно засяга условията за заплащане на тези служители по смисъла на член 3, параграф 1, буква в) от Директива 2000/78 (решение от 21 януари 2015 г., *Felber*, C-529/13, EU:C:2015:20, т. 24). Ето защо последната се прилага към случаи като разглеждания по главното производство.

- 19 Кolkото до въпроса дали разглежданата по главното производство национална правна уредба съдържа разлика в третирането на основание възраст, що се отнася до заетостта и упражняването на занятие, следва да се припомни, че съгласно член 2, параграф 1 от Директива 2000/78 „принципът на равно третиране“ трябва да се разбира като липса на пряка или непряка дискриминация въз основа на който и да е от признаците, посочени в член 1 от нея, сред които е възрастта. Член 2, параграф 2, буква а) от Директивата уточнява, че за целите на прилагането на параграф 1 от този член проява на пряка дискриминация има, когато едно лице е, било е, или би било третирано по-неблагоприятно от друго в сравнима ситуация въз основа на един от признаците, упоменати в член 1 от цитираната директива.
- 20 Съгласно член 53, параграф 2, буква а) от РГ 1965 за целите на изчисляването на точките за пенсиониране се зачитат периодите на работа по служебно правоотношение, по трудов договор с условие за обучение или по друго трудово правоотношение с австрийски работодател от общественения сектор. Член 54, параграф 2, буква а) от РГ 1965 обаче свежда това зачитане до периодите, завършени след като държавният служител е навършил 18-годишна възраст.
- 21 Ето защо национална правна уредба като разглежданата по главното производство предвижда по-неблагоприятно третиране на лицата, чийто професионален опит дори само частично е придобит преди навършване на 18-годишна възраст, в сравнение с тези, които са придобили опит от същото естество и със сходна продължителност след достигане на посочената възраст. Такава правна уредба въвежда различно третиране на лицата в зависимост от възрастта, на която са придобили професионалния си опит. Този критерий може да доведе дори до различно третиране на две лица, които са следвали едно и също образование и са придобили един и същ професионален опит, и то само в зависимост от съответната им възраст. Следователно подобна разпоредба въвежда разлика в третирането, основана пряко на критерия за възраст по смисъла на член 2, параграф 1 и параграф 2, буква а) от Директива 2000/78 (вж. в този смисъл решения от 18 юни 2009 г., Hütter, C-88/08, EU:C:2009:381, т. 38 и от 21 януари 2015 г., Felber, C-529/13, EU:C:2015:20, т. 27).
- 22 Трябва обаче да се провери дали тази разлика в третирането може да бъде обоснована съгласно член 6, параграф 2 от Директива 2000/78. В тази насока следва да се отбележи, че макар запитващата юрисдикция формално да ограничава въпроса си до тълкуването на член 2, параграф 1 и параграф 2, буква а) и член 6, параграф 1 от споменатата директива, това обстоятелство не е пречка Съдът да ѝ предостави всички насоки за тълкуване на правото на Съюза, които могат да бъдат полезни за решаване на делото, с което тя е сезирана, независимо дали посочената юрисдикция ги е посочила в този въпрос (решения от 26 септември 2013 г., НК Danmark, C-476/11, EU:C:2013:590, т. 56 и от 29 октомври 2015 г., Nagy, C-583/14, EU:C:2015:737, т. 20).
- 23 От член 6, параграф 2 от въпросната директива по-специално следва, че държавите членки могат да предвидят, че фиксирането за професионалните социалноосигурителни схеми на възраст за достъп до право на пенсия или обезщетение за инвалидност не представлява дискриминация на основание възраст.
- 24 След като позволява на държавите членки да предвидят изключение от принципа на недопускане на дискриминация въз основа на възрастта, тази разпоредба трябва да се тълкува стеснително (решение от 26 септември 2013 г., НК Danmark, C-476/11, EU:C:2013:590, т. 46 и цитираната съдебна практика).
- 25 В този смисъл Съдът е постановил, че член 6, параграф 2 от Директива 2000/78 се прилага само към професионалните социалноосигурителни схеми, които покриват осигурителните рискове старост и инвалидност (решение от 26 септември 2013 г., НК Danmark, C-476/11, EU:C:2013:590, т. 48 и цитираната съдебна практика). Аналогично, приложното поле на тази разпоредба следва да се простира не върху всички аспекти на съответната професионална социалноосигурителна

схема, покриваща такива осигурителни рискове, а само върху онези от тях, които изрично са споменати в разпоредбата (решение от 26 септември 2013 г., НК Danmark, C-476/11, EU:C:2013:590, т. 52).

- 26 Ето защо в настоящия случай следва да се провери дали разглежданата по главното производство национална правна уредба е част от професионална социалноосигурителна схема, която покрива осигурителните рискове старост или инвалидност, и ако това е така, да се провери дали тази правна уредба попада в обхвата на хипотезите, упоменати в цитираната разпоредба, а именно „фиксирането на възраст за достъп до [...] право на пенсия или обезщетение за инвалидност“.
- 27 От една страна, следва да се приеме за установено, че Директива 2000/78 не определя какво трябва да се разбира под „професионални социалноосигурителни схеми“. В член 2, параграф 1, буква е) от Директива 2006/54/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 5 юли 2006 година за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите (ОВ L 204, 2006 г., стр. 23; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 8, стр. 262) обаче е дадена дефиниция на това понятие, съгласно която професионални социалноосигурителни схеми са „схемите, които не са регулирани от Директива 79/7/ЕИО от 19 декември 1978 година относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване [(ОВ L 6, 1979 г., стр. 24; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 192)] и които имат за цел да предоставят на работници, независимо дали са заети или самостоятелно заети лица, в рамките на едно предприятие или група от предприятия, област на икономическа дейност или професионален сектор, или група професионални сектори, обезщетения, предназначени да допълнят или да заместят обезщетенията, предвидени в законно установените социално-осигурителни схеми, независимо дали участието в тези схеми е задължително или доброволно“.
- 28 Както отбелязва по същество генералният адвокат в точка 45 от заключението си, от представената на Съда преписка следва, че процесната по главното производство пенсионна схема на федералните държавни служители представлява схема, която осигурява на работниците от този професионален сектор обезщетения, предназначени да заместят обезщетенията, предвидени в общата пенсионноосигурителна схема, по смисъла на член 2, параграф 1, буква е) от Директива 2006/54. Всъщност за работата си във федералната администрация служителите на федералната държава не се осигуряват по въведената с ASVG пенсионноосигурителна схема, тъй като служебното правоотношение им дава право на пенсия, еквивалентна на тази по общата пенсионноосигурителна схема.
- 29 От друга страна, австрийското правителство изтъква, че процесната по главното производство схема определя възраст, от която включените в пенсионната схема на служителите на федералната държава лица започват да изплащат вноски и придобиват правото да получават пълна пенсия, по-специално за да се гарантира в това отношение равното третиране на държавните служители.
- 30 Както отбелязва генералният адвокат в точка 37 от заключението си, при това положение правна уредба като разглежданата в главното производство представлява израз на свободата, с която разполагат държавите членки по силата на член 6, параграф 2 от Директива 2000/78, да определят възраст за достъп до дадена пенсионна схема за държавните служители като част от професионалните социалноосигурителни схеми или за придобиване на право на пенсия по тази схема. Всъщност тази разпоредба е формулирана така, че да позволява на държавите членки не само да определят различна възраст за някои работници или служители или за групи или категории работници и служители, но и да определят, в рамките на дадена професионална социалноосигурителна схема, еднаква възраст за достъп до или за придобиване на право на пенсия.

- 31 Оттук се налага изводът, че подобна правна уредба цели да гарантира „фиксирането на възраст за достъп до [...] право на пенсия или обезщетение за инвалидност“ по смисъла на член 6, параграф 2 от Директива 2000/78.
- 32 Ето защо на поставения въпрос следва да се отговори, че член 2, параграф 1 и параграф 2, буква а) и член 6, параграф 2 от Директива 2000/78 трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство, съгласно която периодите на професионално обучение и работа на държавния служител отпреди навършването на 18-годишна възраст не се зачитат като стаж за целите на признаването на право на пенсия и изчисляването на размера на пенсията, доколкото тази правна уредба цели да гарантира уеднаквено определяне на възраст за достъп до пенсионната схема за държавните служители и на възраст за придобиване на право на пенсия по тази схема.

По съдебните разноски

- 33 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Член 2, параграф 1 и параграф 2, буква а) и член 6, параграф 2 от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат национална правна уредба като разглежданата в главното производство, съгласно която периодите на професионално обучение и работа на държавния служител отпреди навършването на 18-годишна възраст не се зачитат като стаж за целите на признаването на право на пенсия и изчисляването на размера на пенсията, доколкото тази правна уредба цели да гарантира уеднаквено определяне на възраст за достъп до пенсионната схема за държавните служители и на възраст за придобиване на право на пенсия по тази схема.

Подписи